

УДК 930.21739.31

СУЧАСНА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА З ВИВЧЕННЯ НАРОДНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ

Автором була здійсненна спроба окреслити сучасну джерельну базу досліджень народної хореографії. Увагу за акцентовано на вивчення та розширення історіографічної бази сучасних інформаційних носіїв (відео, фото).

Ключові слова: *танець, народна хореографія, народно-сценічна хореографія, Гопак, лезгінка.*

Танець – це яскраве, багатобарвне творіння народу, що є емоційним художнім специфічним відтворенням його багатоговікового життя. Народний танець завжди має яскраво виражену тему та ідею – він завжди змістовний, у ньому завжди є драматургічна основа й сюжет, узагальнення й конкретні художні образи, які створюють за допомогою різноманітних пластичних і просторових малюнків - побудов.

За допомогою образів, танець у специфічній художній формі всіма засобами народної хореографії виражає й розкриває духовне життя народу, його побут, естетичні смаки та ідеали. Більшість танців мають характер колективного дійства, і дуже часто їхня

композиція допомагає розкриттю змісту. У процесі розвитку суспільства народний танець набув більш самостійного значення, ставши однією з форм естетичного виховання.

Нам у спадок залишився величезний фольклорний танцювальний скарб, і ми повинні не лише зберігати, але й розвивати цей безцінний здобуток, який необхідно знати й вивчати. Фольклорні танці в умовах сьогодення стали великою хореографічною цінністю, яка має не лише естетичне, але й велике пізнавальне значення як для учасників художньої самодіяльності та професійних артистів, так і для народу взагалі [5].

Сучасний світ розвивається у швидкому темпі разом з цим швидко розвивається технічне забезпечення, яке в сучасному глобалізованому світі має велике значення. Для розширення інформаційних ресурсів при дослідженнях в сучасному світі на перший план виходять найрізноманітніші види інформації, здебільшого зараз використовують матеріали інтернет ресурсів, а також відео записи, на основі, яких дослідники намагаються робити свої висновки. З розвитком інформаційних технологій на перше місце в джерельній базі виходять такі матеріали, як відео та фото. Для більш чіткого розуміння народного танцювального мистецтва, використані відео, які є одним із важливих предметів аналізу народної хореографії. Інколи не достатньо писемної інформації, подекуди тільки відео може бути джерелом інформації. Звичайно іноді відео та фото можуть не мати, ніякої цінності, але для мене, як дослідника всі джерела несуть інформацію, яка зараз користується популярністю. Це зумовлено специфікою хореографії, яка передусім передбачає наявність не тільки описів, але й візуальних джерел для чіткого розуміння і вивчення танцю є одним із найголовніших. Навіть інколи краще подивитись, ніж прочитати. А особливо це стосується танцю.

Відео ресурс являється одним із найкращих джерелом для доповнення написаної інформації, для того, щоб бачити різницю потрібно побачити варіанти цих танців. Фото ж – це демонстрація окремих танцювальних елементів, рухів та постановчих малюнків, а відео матеріали зокрема показують картину цілого танцювального дійства [2,3,4,6,8]. Власне відеозаписи можна

використовувати, як порівняльний матеріал. Аматорські танцювальні ансамблі та професійні сценічні хореографічні постановки, можуть слугувати порівнянням рухів та окремих елементів танцю: як вони використовуються та як видозмінились, які характерні риси втратили, а які придбали? Тому можна сказати, що одним із важливих джерел сьогодення залишається відео [2,3,4,6,9,11,12].

Своєрідною мовою фольклорні танці відображають історію розвитку країни й наповнюють душу кожної людини гордістю за свій народ, викликаючи глибоке почуття патріотизму.

Народна хореографія та народно-сценічна хореографія звісно відрізняється одна від одної. Чим? Зараз існує безліч прикладів народної хореографії особливо в синполітейних племенах, це корінні жителі Африканського континенту [2] та жителі Океанії [6], як показує приклад дійсно їх народні танці зберігли першоосновний вигляд найкраще. Також про збереженність першоосновного вигляду можна говорити про ритуальні танці, через те що вони не втратили свого першоосновного значення тому і трансформувались вони найменше. Народно-сценічна хореографія звісно має трансформаційний варіанти, того чи іншого танцю.

Велика кількість електронних ресурсів сьогодні нам демонструють різноманітні варіанти народно-сценічної хореографії. Вона трансформувалась через те що, в ній почали здебільшого використовувати академічні елементи класичного танцю, який утворився на початку XVI ст. у Франції [1].

Сучасне хореографічне мистецтво розвивається дуже швидко і це завдяки амплітуді рухів, які на даний момент використовуються у сучасній хореографії. Але ключовим словом є рухи – тобто колись елементи використовувались в побуті чи повсякденному житті. Кожний раз сучасні танці поповнюються новими зразками, які створюються на основі існуючих або це зовсім нові композиції, стилі. Кожен танец, який ми бачимо на сцені, був поставлений людиною тобто хореографом. У постановці глядач відчуває емоції, або ідеї які надихнули хореографа.

Сучасна сценічна хореографія увібрала в себе, усі існуючі елементи обрядів чи повір'їв. Використовує їх як засіб для

емоційного забарвлення, для зацікавленості глядачів. Звісно заківленість з'являється, тільки тоді, коли це не буде набір рухів, а історія яку танцівник намагається показати на сцені. Але ця історія з'явиться, якщо буде мати першооснову.

Відео як джерело допомагає досліднику побудувати чітку картину трансформації танцю, або кількість різноманітних варіацій одного того самого танцю. Ось наприклад зараз сучасна українська народно-сценічна хореографія славиться Гопаком. Але існує безліч варіантів та варіацій виконання саме на сцені та при цьому своє першоосновне значення він втратив. Український танець «Гопак» (назва цього танцю походить від вигуку «гоп!»), раніше виконувався лише чоловіками. Основною метою було продемонструвати їх мужність, силу, завзятість, спритність [7, с. 121].

По-перше існує велика кількість хореографічних ансамблів саме через це існує багато відеозаписів. Які нам як дослідникам допоможе порівняти існуючі варіанти зробити висновки з приводу різноманітності рухів, музичного супровіду та костюмів. Який етап трансформації посідає Гопак в одних тих самих хронологічних та територіальних рамках. Зараз одним із найбільш розвинутих компонентів збереження духовної культури свого етносу являється народна творчість куди і входить народна хореографія. Але вже слід говорити не про професійну сценічну хореографію, а про аматорські колективи, які намагаються відобразити всю емоційну виразність через народний танець [3].

Відео як джерело являється інколи одним та єдиним саме джерелом для вивчення того чи іншого танцю. Ось наприклад дуже мало письмої інформації у вільному доступі ми можемо зустріти про танці народів Кавказу, але про них багато чули та багато разів бачили не тільки на відео, а в житті. А ту в же цікаво, що по-перше через жителі Кавказу показують свою етнічну приналежність та стан збереження своє духовної культури. Коли дивишся на їх танець таке враження, що це в них в крові їх не навчають вони вміють це танцювати з дитинства [9]. Це величезний плюс, але тут виникає ще одне питання особливо для дослідника. Лезгінка – це єдиний танець, який вони вміють танцювати. Тут одразу нам в пригоді стають відео джерела.

Лезгинку танцюють понад 100 народів (карачаївці, балкарці, аварці, лезгини, черкеси, адигеї, грузини, вірмени, азербайджанці та ін). Кожному з них притаманні свої характерні рухи, але є такі, що виконуються у всіх однаково. Мова танцю у всіх одна. Тут лезгинка виступає в якості культурного «містка» між народами. Кавказці можуть в будь-якому місці встати у велике коло і почати танцювати лезгинку. Їм не потрібно пояснювати один одному щось – ритм зробить це сам [10].

Але ту існує ще один аспект, до речі лезгинка своє основне значення та першооснову зберегла. Лезгинка розглядається, як вираз гордої душі горця в танці, а тому до цього танцю всі ставляться з великою повагою. Історія танцю відома ще з часів Середньовіччя, коли в історичних документах Європи з'явилися відомості про невідомий і дивний «танець на носках», який практикувався у кавказьких народів. Лезгинку в традиційному її розумінні танцюють двоє – чоловік і жінка. Перший постає в образі орла, а друга символізує лебедя. Чергування граціозних рухів руками і танцем на носках створює якийсь магічний чарівний ореол навколо цього танцю, оскільки він здатний просто захопити цілком і повністю. Та народно-сценічному варіанті вони зберегла свою основну ціль та мету [4,13].

Отже джерельна база на сучасному етапі розвитку технічного забезпечення має неабияке значення. Інтернет ресурси містять багато інформації, але для її використання її звісно потрібно правильно обробити та знайти наукову цінність. Так само з відео та фото матеріалами вони мають неабиякий багаж інформації, але її також потрібно правильно виокремити та зробити науково корисною. Інколи через нестачу письмових джерел відео замінюють її. Але все ж таки до відео матеріалів потрібно також підходити з наукової точки зору, інакше це буде лише відео запис, який немає ніякої цінності. Фото матеріали здебільшого нам демонструють, танцювальні елементи, особливе велике значення мають фото, які були зроблені півстоліття тому. Там ми можемо порівнювати абсолютно все від елементів, які зображенні, костюмів та звісно призначення коли та при яких умовах виконували той чи інший танець.

СОВРЕМЕННАЯ ИСТОЧНИКОВЕДЧЕСКАЯ БАЗА ПО ИЗУЧЕНИЮ НАРОДНОЙ ХОРЕОГРАФИИ

Автором была совершена попытка очертить современную источниковую базу, исследования народной хореографии. Внимание акцентировано на изучение и расширение историографической базы современных информационных носителей (видео, фото).

Ключевые слова: *танец, народная хореография, народно-сценическая хореография, Гопак, лезгинка.*

Shakailo K. V.

MODERN SOURCE BASE FOR THE STUDY OF FOLK DANCE

The author has attempted to outline a modern source database, the study of folk dance. The attention is focused on the study and expansion of the historiographical base of modern information media (video, photos).

Key words: *dance, folk dance, folk-scenic dance, the Hopak, lezginka.*

Джерела та література

1. Анотація до лекції з дисципліни: Класичний танець. Асистента кафедри Шиліної Ольги Олексіївни. [Текст] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://asyan.org/rotrd/Анотація+до+лекціїd/main.html> (05.04.2017)
2. Африканские танцы: тайна Черного континента [Текст, відео, фото] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.elementdance.ru/headings/african_dances_the_secret_of_the_black_continent (06.04.2017)
3. Відео Бойового Гопака. [Відео, фото] [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://hopakrv.at.ua/index/nashe_video/0-5 (05.04.2017)

4. Грузинский национальный балет Сухишвили-Рамишвили [Відео, текст, фото] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tanci-kavkaza.ru/nacionalnyj-balet-kavkazskogo-tanca-istoriya-iliko-suxishvili/> (06.04.2017)
5. Джерела виникнення та шляхи розвитку народного хореографічного мистецтва. [Текст] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mirznanii.com/a/130670/dzherela-viniknennya-ta-shlyakhi-rozvitku-narodnogo-khoreografchnogo-mistetstva> (05.04.2017)
6. Дикі танці маори: Хака [Текст, Відео, Фото] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.4dancing.ru/blogs/191013/1583/> (06.04.2017)
7. Коротя-Ковальська В. Український народний танець як невід’ємна частина світової хореографії в українознавстві/ Коротя- Ковальська В. // Українознавство. – 2012. – № 1. – С. 120-126.
8. Лезгинка. Фото. [Фото] [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://dancedb.ru/lezginka/photo/> (05.04.2017)
9. Пятилетний мальчик танцует лезгинку. [Відео] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=mx9f3hvozqs> (05.04.2017)
10. Разнообразие танцев народов северного Кавказа [Текст] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.alaniatv.com/raznoobrazie-tantsev-narodov-severnogo-kavkaza.html> (06.04.2017)
11. Український народний танець Гопак. [Відео] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://portall.zr.ua/?c=video&q=украинский%20народный%20танец%20гопак>
12. Український гопак. [Відео] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tv-show-best.ru/search/гопак> (05.04.2017)
13. Що за танець лезгинка [Текст] [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://tips-ua.com/210622-shho-za-tanec-lezginka.html> (06.04.2017)